

Συμβουλευτική Οικονομική Επιτροπή

Δήλωση του Αθανάσιου Ορφανίδη, Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, στη συνάντηση της Συμβουλευτικής Οικονομικής Επιτροπής

Λευκωσία, 24 Ιουλίου 2009

Η σοβαρή περίοδος ύφεσης που αντιμετωπίζει η διεθνής οικονομία μετά την επιδείνωση της χρηματοοικονομικής κρίσης το Φθινόπωρο του 2008 συνεχίζεται. Τελευταία, όμως, άρχισαν να παρουσιάζονται κάποια σημάδια βελτίωσης. Τα σημαντικά μέτρα που λήφθηκαν για την αντιμετώπιση της κατάστασης σε διεθνές επίπεδο από κυβερνήσεις και κεντρικές τράπεζες, όπως τα δημοσιονομικά μέτρα στήριξης, οι μειώσεις των επιτοκίων και η ενίσχυση της τραπεζικής ρευστότητας, που συμπεριλαμβάνει και χρήση μη συμβατικών μέτρων νομισματικής πολιτικής, φαίνεται να έχουν αρχίσει να αποδίδουν κάποια αποτελέσματα. Το τελευταίο διάστημα καταγράφονται κάποιες ενθαρρυντικές ενδείξεις στις χρηματοοικονομικές αγορές, σε δείκτες εμπιστοσύνης αλλά και σε πραγματικούς οικονομικούς δείκτες που υποδηλώνουν ότι ο ρυθμός επιδείνωσης της παγκόσμιας οικονομίας επιβραδύνεται.

Πιο συγκεκριμένα, πρόσφατοι οικονομικοί δείκτες και αποτελέσματα ερευνών αντιλήψεων του κοινού για τη ζώνη του ευρώ καταγράφουν τα πρώτα θετικά σημάδια για πιο περιορισμένη μείωση της οικονομικής δραστηριότητας κατά το υπόλοιπο του 2009 σε σύγκριση με το πρώτο τρίμηνο του έτους. Όσον αφορά τις προοπτικές για το 2010, μετά από μια περίοδο σταθεροποίησης, αναμένεται σταδιακή ανάκαμψη στη ζώνη του ευρώ. Παράλληλα, οι δείκτες των προσδοκιών για τον πληθωρισμό εξακολουθούν να είναι σταθεροποιημένοι σε επίπεδα συμβατά με την επιδίωξη της ΕΚΤ να διατηρεί τον πληθωρισμό κάτω αλλά πλησίον του 2% παρά το γεγονός ότι προσωρινά ο πληθωρισμός στην ευρωζώνη είναι σημαντικά χαμηλότερος εξαιτίας κυρίως της σημαντικής πτώσης στην τιμή της ενέργειας.

Στην Κύπρο, ο αρνητικός αντίκτυπος της κρίσης στην πραγματική οικονομία έχει ήδη σαφέστατα αποτυπωθεί στους πραγματικούς οικονομικούς δείκτες, παρόλο που ο αντίκτυπος αυτός είναι, μέχρι στιγμής τουλάχιστον, σχετικά περιορισμένος σε σύγκριση με την υπόλοιπη ζώνη του ευρώ. Εξαιρετικά σημαντικό παραμένει, όμως, το γεγονός ότι ο τραπεζικός μας τομέας εξακολουθεί να είναι στη βάση του υγιούς. Υπενθυμίζω πως σύμφωνα με τις τελευταίες λεπτομερείς προβλέψεις της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου για την εγχώρια οικονομία, οι οποίες δημοσιεύτηκαν στο Οικονομικό Δελτίο της ΚΤΚ του Ιουνίου 2009, ο πραγματικός ρυθμός μεγέθυνσης του ΑΕΠ για την Κύπρο προβλέπεται να

φθάσει στο 0,4% κατά το 2009 και στο 0,7% κατά το 2010. Πιο συγκεκριμένα, για το τρίτο και το τέταρτο τρίμηνο του 2009, το βασικό σενάριο προβλέπει ελαφρά αρνητική ανάπτυξη από τρίμηνο σε τρίμηνο. Τα νεότερα στοιχεία, όσον αφορά τους εγχώριους πραγματικούς οικονομικούς δείκτες, τείνουν, δυστυχώς, να επιβεβαιώσουν τις δυσμενείς αυτές προβλέψεις. Αναλυτικότερα, μειώσεις καταγράφονται μέσα στους πρώτους μήνες του 2009 από τις αφίξεις και τα έσοδα από τον τουρισμό, τις εξαγωγές, τις άδειες οικοδομής, τις πωλήσεις τσιμέντου ακινήτων και αυτοκινήτων, τη χρήση πιστωτικών καρτών, τις εισπράξεις ΦΠΑ και του Τμήματος Εσωτερικών Προσόδων, το λιανικό εμπόριο και τη βιομηχανική παραγωγή.

Όπως έχω ήδη αναφέρει, τα αρνητικά οικονομικά δεδομένα διεθνώς οδήγησαν πολλές κεντρικές τράπεζες, συμπεριλαμβανομένης της ΕΚΤ, σε δραστική αναπροσαρμογή της νομισματικής πολιτικής. Τα βασικά επιτόκια της ΕΚΤ βρίσκονται σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα. Ως αποτέλεσμα των διαφόρων μέτρων που λήφθηκαν από την ΕΚΤ, έχει όντως επιτευχθεί σημαντική μείωση των δανειστικών επιτοκίων στη ζώνη του ευρώ.

Ένα συγκεκριμένο μέτρο που λήφθηκε από την ΕΚΤ, αναγνωρίζοντας τον κεντρικό ρόλο που διαδραματίζει το τραπεζικό σύστημα στη χρηματοδότηση της οικονομίας της ζώνης του ευρώ και που συνέβαλε σε περαιτέρω μείωση των επιτοκίων, αποτελεί και η απόφαση για παροχή απεριόριστης ρευστότητας με διάρκεια 12 μηνών έναντι αποδεκτής εξασφάλισης. Η πρώτη πράξη παροχής ρευστότητας με αυτή τη διάρκεια έγινε τον περασμένο μήνα με το ιστορικά χαμηλό επιτόκιο 1%. Σημειώνεται ότι το ΔΣ της ΕΚΤ έχει ήδη αποφασίσει να ξαναπροβεί σε παροχή ρευστότητας με διάρκεια 12 μήνες τον ερχόμενο Σεπτέμβριο και Δεκέμβριο.

Η πρώτη πράξη παροχής ρευστότητας για 12 μήνες, που έγινε στα τέλη Ιουνίου, οδήγησε σε αύξηση της ρευστότητας στο τραπεζικό σύστημα της ζώνης του ευρώ κατά €442 δις. Αυτό αντιστοιχεί γύρω στο 5% του ΑΕΠ της ζώνης του ευρώ και επιβεβαιώνει το μεγάλο ενδιαφέρον των τραπεζών για εξασφάλιση επιπρόσθετης ρευστότητας στις παρούσες συνθήκες. Χάριν στο μέτρο αυτό, οι τράπεζες στη ζώνη του ευρώ μπορούν να προγραμματίσουν, πάνω σε πιο μακροπρόθεσμη και σταθερή βάση, τις εξελίξεις που αφορούν τη ρευστότητά τους. Αυτό συμβάλλει αποφασιστικά στην περαιτέρω βελτίωση των συνθηκών παροχής δανεισμού σε χαμηλά επιτόκια με τις συνεπακόλουθες θετικές επιπτώσεις στην οικονομία της ζώνης του ευρώ.

Παρόλο που στην Κύπρο έχει επίσης σημειωθεί κάποια μείωση επιτοκίων, η μείωση αυτή είναι μικρότερη από την αντίστοιχη μείωση στη ζώνη του ευρώ. Όπως γνωρίζετε, η Κύπρος είναι μια από τις λίγες χώρες της ζώνης του ευρώ στις οποίες δεν έχουν ληφθεί ουσιαστικά μέτρα που να υποβοηθούν τη δυνατότητα άντλησης αυξημένης ρευστότητας

από το ευρωσύστημα. Φυσικά, στη χώρα μας δεν χρειάστηκε να ληφθούν μέτρα, όπως η κεφαλαιουχική στήριξη των τραπεζών, εξαιτίας της υγείας και αντοχής του τραπεζικού μας τομέα στις αρνητικές επιπτώσεις της κρίσης, σε αντίθεση με άλλες χώρες της ζώνης του ευρώ. Παραταύτα, κάποια μέτρα θα μπορούσαν να αποδειχθούν χρήσιμα για τη στήριξη της οικονομίας μας μέσω της επέκτασης της δυνατότητας των τραπεζών μας για άντληση φθηνής ρευστότητας από το ευρωσύστημα.

Ένα μέτρο που είχα προτείνει και σε προηγούμενες συναντήσεις της Συμβουλευτικής Οικονομικής Επιτροπής και της Βουλής και που θα μπορούσε να βοηθήσει προς αυτή την κατεύθυνση είναι η έκδοση από την κυβέρνηση ειδικών τριετών ομολόγων. Τα ομόλογα αυτά θα παραχωρούνται στα πιστωτικά ιδρύματα τα οποία θα μπορούν να τα χρησιμοποιούν ως εξασφάλιση για άντληση ρευστότητας από το ευρωσύστημα. Για την απόκτηση των τίτλων, τα πιστωτικά ιδρύματα θα παρέχουν στην κυβέρνηση επαρκείς εξασφαλίσεις που θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν ενήμερα δάνεια σε φυσικά πρόσωπα (π.χ στεγαστικά δάνεια) καθώς και ενήμερες απαιτήσεις έναντι επιχειρήσεων. Το μέτρο αυτό, μάλιστα, συνάδει με τις αποφάσεις της συνάντησης κορυφής των αρχηγών των κρατών μελών της ΕΕ τον περασμένο Οκτώβριο ενώ, μετέπειτα, υλοποιήθηκε και από την Ελληνική Κυβέρνηση με επιτυχία. Συγκεκριμένα, στο παρελθόν είχα αναφέρει ότι θα ήταν θεμιτό να προετοιμαζόμαστε για τη λήψη αυτού του μέτρου σε περίπτωση επιδείνωσης της κατάστασης της οικονομίας μας. Με την επιβεβαίωση της επιδείνωσης της οικονομίας μας που διαφαίνεται αυτή τη στιγμή, θεωρώ ότι θα ήταν θεμιτό το μέτρο αυτό να υλοποιηθεί άμεσα.

Ως ένδειξη της σημασίας που θα είχε η λήψη αυτού του μέτρου για την οικονομία, θέλω απλά να αναφέρω πως, κατά την εκτίμησή μου, τα δανειστικά επιτόκια θα ήταν πέραν της 1 ποσοστιαίας μονάδας χαμηλότερα από τα σημερινά επίπεδα, αν η κυβέρνηση είχε ήδη προβεί στην έκδοση αυτών των τριετών ομολόγων. Βασικό στοιχείο του πιο πάνω υπολογισμού μου, αποτελεί η διαπίστωση ότι, αν οι τράπεζες είχαν ήδη στην κατοχή τους τα τριετή ομόλογα τον περασμένο μήνα, θα μπορούσαν ήδη να τα χρησιμοποιήσουν για άντληση επιπρόσθετης ρευστότητας διάρκειας 12 μηνών από το ευρωσύστημα. Όπως όμως έχω ήδη αναφέρει, υπάρχει ακόμα η ευκαιρία για άντληση φθηνής πρόσθετης ρευστότητας 12μηνιαίας βάσης έναντι εξασφάλισης από το ευρωσύστημα τον ερχόμενο Σεπτέμβριο και Δεκέμβριο.

Η έκδοση αυτών των τριετών ομολόγων στο παρόν στάδιο θα ήταν θεμιτή για ακόμα ένα σημαντικό λόγο. Όπως είναι γνωστό, από πέρσι το Σεπτέμβριο, το Υπουργείο Οικονομικών έχει υιοθετήσει μια καινούρια πολιτική πρόσθεσης και αφαίρεσης καταθέσεων σε και από πιστωτικά ιδρύματα. (Πριν την υιοθέτηση αυτής της πολιτικής μόνο η ΚΤΚ εκτελούσε τραπεζικές εργασίες της Κυβέρνησης). Όπως έχω πληροφορηθεί,

η Κυβέρνηση προτίθεται να αποσύρει καταθέσεις ύψους 1,7 δις από τα πιστωτικά ιδρύματα την τελευταία βδομάδα του έτους. Στην απουσία άλλων αντισταθμιστικών μέτρων, αυτό το ενδεχόμενο θα οδηγήσει σε σημαντική μείωση της ρευστότητας των τραπεζών. Ιδιαίτερα σε περιόδους κρίσης, όπως η σημερινή, μια απότομη απόσυρση ρευστότητας από τις τράπεζες, και μάλιστα στο τέλος του έτους, είναι ιδιαίτερα προβληματική, γιατί, ενδεχομένως, να έχει ως αποτέλεσμα τα οικονομικά στοιχεία των τραπεζών να μην ικανοποιούν τον ελάχιστο δείκτη ρευστότητας. Η αρνητική αυτή προοπτική έχει επισημανθεί και από το Σύνδεσμο Τραπεζών Κύπρου, ο οποίος ορθά προειδοποιεί για το πρόβλημα που πιθανόν να δημιουργηθεί κατά το τέλος του 2009, ως αποτέλεσμα της πολιτικής του Υπουργείου Οικονομικών. Η έγκαιρη έκδοση των ειδικών τριετών ομολόγων που ανέφερα προηγουμένως θα μπορούσε ουσιαστικά να ανατρέψει τον κίνδυνο αυτό εφόσον μέρος της επιπρόσθετης ρευστότητας που θα μπορούσαν να αντλήσουν τα πιστωτικά ιδρύματα θα αντιστάθμιζε την αφαίρεση των καταθέσεων από το Υπουργείο Οικονομικών. Κατά την άποψή μου, θα ήταν γενικότερα θεμιτό, το Υπουργείο Οικονομικών να τερματίσει την απευθείας διενέργεια τραπεζικών εργασιών με τραπεζικά ιδρύματα και να επανέλθει στην καθιερωμένη πολιτική που ακολουθείτο στο παρελθόν.

Ένα άλλο θέμα στο οποίο θα ήθελα να αναφερθώ, αποτελεί και η συνεχιζόμενη προσπάθεια που γίνεται από ορισμένους κύκλους για αμφισβήτηση του νομικού πλαισίου που διέπει το εποπτικό μας σύστημα και η προθυμία για τροποποίησή του. Η συνεχής δημόσια συζήτηση, ιδιαίτερα όταν μπορεί να δίνει την εντύπωση ότι γίνεται για την εξυπηρέτηση συγκεκριμένων συμφερόντων, πλήττει καίρια τη φήμη και την αξιοπιστία της Κύπρου ως χρηματοοικονομικό κέντρο. Με τη συνεχή αναμόχλευση αυτού του θέματος, ιδιαίτερα πτωχών που έχουν απαντηθεί εμπεριστατωμένα, το μόνο που επιτυγχάνουμε είναι να μειώσουμε τις δυνητικές αυξήσεις επενδυτικών κεφαλαίων στη χώρα μας. Αυτό είναι ιδιαίτερα λυπηρό, γιατί το εποπτικό μας πλαίσιο έχει ήδη αποδειχθεί πολύ αποτελεσματικό, προφυλάσσοντας το τραπεζικό μας σύστημα από τις συνέπειες της κρίσης.

Καταλήγω, επισημαίνοντας και πάλι, πως ο επηρεασμός της κυπριακής οικονομίας από την κρίση διαφαίνεται το τελευταίο διάστημα πιο έντονος και, επομένως, κανένας εφησυχασμός δεν μπορεί πλέον να δικαιολογηθεί από ευνοϊκές συγκρίσεις με άλλες ευρωπαϊκές οικονομίες. Με τη βοήθεια του τραπεζικού μας συστήματος, το οποίο παραμένει ισχυρό, και τη σωστή πολιτική μπορούμε να απαμβλύνουμε τις αρνητικές επιδράσεις της διεθνούς οικονομικής κρίσης και να επαναφέρουμε την οικονομία σε μια νέα περίοδο αειφόρου ανάπτυξης και σταθερότητας των τιμών.